Сборник съдебна практика

ОПРЕДЕЛЕНИЕ НА СЪДА (трети състав)

12 юли 2012 година*

„Преюдициално запитване — Член 92, параграф 1 от Процедурния правилник — Иск, който пострадалите от кръвопролития предявяват срещу държава членка като отговорна за действията на въоръжените ѝ сили по време на война — Харта на основните права на Европейския съюз — Явна липса на компетентност на Съда“

По дело C-466/11

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Tribunale ordinario di Brescia (Италия) с акт от 25 юли 2011 г., постъпил в Съда на 9 септември 2011 г., в рамките на производство по дело

Gennaro Currà и др.

срещу

Федерална република Германия,

в присъствието на

Италианска република,

СЪДЪТ (трети състав),

състоящ се от: г-н K. Lenaerts, председател на състав, г-н J. Malenovský (докладчик), г-н E. Juhász, г-н T. von Danwitz и г-н D. Šváby, съдии,

генерален адвокат: г-жа E. Sharpston,

секретар: г-н A. Calot Escobar,

след изслушване на генералния адвокат

постанови настоящото

Определение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на Договора за Европейския съюз и Договора за функционирането на Европейския съюз, както и на членове 17, 47 и 52 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).

* Език на производството: италиански.

2 Запитването е отправено във връзка с дело между италиански граждани и Федерална република Германия по искането им за обезщетение за вредите, които са претърпели поради депортирането им или поради депортирането на лицата, на които са наследници, по време на Втората световна война.

Правна уредба

3 Съгласно член 28 от Виенската конвенция за правото на договорите от 23 май 1969 г.:

„Ако от договора не личи друго намерение или не е установено по друг начин, разпоредбите на договора не обвързват никоя страна по договора по отношение на действие или факт, станали преди датата на влизането на договора в сила за съответната страна, или по отношение на всяко положение, престанало да съществува до тази дата“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

4 В решението си по дело Ferrini от 6 ноември 2003 г., обнародвано на 11 март 2004 г., Corte suprema di cassazione постановява, че италианските граждани имат право да предявяват пред италианските съдилища искове срещу Федерална република Германия за изплащане на обезщетение за вредите, които са претърпели при депортирането им, тъй като предвид тежестта на извършените спрямо тях престъпления тази държава не може да се позовава на съдебния си имунитет по международното право.

5 След това решение ищците в главното производство предявяват иск пред Tribunale ordinario di Brescia, като искат Федерална република Германия да им изплати справедливо обезщетение за това, че те или лицата, на които са наследници, са полагали принудителен труд и са били депортирани.

6 На 23 декември 2008 г. Федерална република Германия предявява иск пред Международния съд срещу Италианската република, като поддържа, че последната не спазва международноправния принцип за съдебния имунитет на държавите.

7 Още преди произнасянето на Международния съд Италианската република обнародва Закон № 98/2010 от 23 юни 2010 г. (GURI, бр. 147, 26 юни 2010 г.) за спешно въвеждане на разпоредби относно имунитета на другите държави пред италианските съдилища и за избор на представителни организации на италианците в чужбина, който спира изпълнението на осъдителните решения срещу Федерална република Германия до публикуването на решението на Международния съд.

8 Предвид международния контекст и промулгацията на посочения закон ищците в главното производство подават искане пред Tribunale ordinario di Brescia да сезира Съда, тъй като смятат, че германските и италианските съдилища не са спазили международноправните норми, гарантиращи правата на италианските граждани, и по-конкретно членове 17 и 47 от Хартата.

9 Федерална република Германия смята, че въз основа на международното право има съдебен имунитет, потвърден в редица държави членки, както и в редица решения на Европейския съд по правата на човека и в Конвенцията на Организацията на обединените нации за имунитета на държавите и тяхното имущество, приета от Общото събрание на ООН на 2 декември 2004 г. Тя добавя, че искът е недопустим, тъй като с мирния договор от 1947 г. Италианската република се отказва от всякакви претенции за обезщетение спрямо Федерална република Германия.

10 Запитващата юрисдикция, която решава да уважи посоченото искане на ищците в главното производство, пояснява, че преюдициалното запитване се отнася до възражението за имунитет от гледна точка на правото на Съюза, а именно от гледна точка на Договора от Лисабон и Хартата. Тази юрисдикция добавя, че исканото тълкуване, доколкото се отнася до две държави членки, ще ѝ позволи да реши въпроса за имунитета на Федерална република Германия.

11 Затова Tribunale ordinario di Brescia решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Предвид международните задължения на германската държава (член 2 и член 5, параграф 2 от споразумението за германския външен дълг, сключено в Лондон на 27 февруари 1953 г. […]) противоречат ли на член 6 [ДЕС] и на членове 17, 47 и 52 от Хартата […] гражданският имунитет, претендиран [от тази държава] пред италианския съд във връзка с обсъжданите по делото факти […], на който тя вече не може да се позовава, считано от 11 март 2004 г. (Решение [на Corte suprema di cassazione] по дело Ferrini [посочено по-горе]), Споразумението [от Триест с италианското правителство от 18 ноември 2008 г.] във връзка с образуването на производство пред Международния съд (номер на делото 143/2008 по общия опис), както и приложимият в тази област италиански закон № 98/2010, който не допуска изпълнение на решенията на италианските съдилища относно някои тежки престъпления срещу човечеството?

2) Прилагането на член 7 от Reichsbeamtenhaftungsgesetz [Закон от 22 май 1910 г. за отговорността на Райха за действията на неговите служители] (BGH, Решение от 26 юни 2003 г., III ZR 245/98, [и] Bundesverfassungsgericht, Решение от 15 февруари 2006 г., 2 Bvr 1476/03) във връзка с военните престъпления и престъпленията против човечеството, което за разлика от член 2 от споразумението за германския външен дълг напълно изключва правото на европейските граждани да търсят обезщетение от германската държава, накърнява ли правата на ищците по членове 17 и 47 от Хартата […] до 11 март 2004 г. (Решение [на Corte suprema di cassazione] по дело Ferrini [посочено по-горе]) и поради това позоваването на изтекла давност противоречи ли на общностните задължения, и по-конкретно на член 3 [ДЕС] и член 4, параграф 3, последна алинея [ДЕС] и на принципа non conceditur contra venire factum proprio?

3) Направеното от ответника Федерална република Германия възражение за съдебен имунитет противоречи ли на член 4, параграф 3, последна алинея [ДЕС] и на член 21 [ДЕС], доколкото изключва гражданската отговорност на ответника, която следва от общите принципи на правото на Съюза (член 340 [ДФЕС]), за извършеното от него нарушение на международното право (на забраната на робството и принудителния труд) спрямо граждани на друга държава членка?“.

Относно компетентността на Съда

12 Съгласно член 92, параграф 1 и член 103, параграф 1 от Процедурния правилник, когато е явно, че няма компетентност да разгледа определено преюдициално запитване, Съдът може, след изслушване на генералния адвокат и без да провежда всички фази на производството, да се произнесе с мотивирано определение.

13 С въпросите си запитващата юрисдикция иска по същество да установи дали възражението за съдебен имунитет на основание на международното право, което Федерална република Германия изтъква пред италианските съдилища и така както тя го прилага към обсъжданите в главното производство факти съгласно вътрешното си право, както и Закон № 98/2010 противоречат на член 3 ДЕС, член 4, параграф 3 ДЕС, член 6 ДЕС, член 340 ДФЕС и членове 17, 42 и 52 от Хартата.

14 Най-напред следва да се напомни, че съгласно член 5, параграф 2 ДЕС Европейският съюз действа единствено в границите на компетентност, която държавите членки са му предоставили с Договорите, с оглед на постигане на поставените в тези Договори цели, а всяка компетентност, която не е предоставена на Съюза с Договорите, принадлежи на държавите членки.

15 Освен това съгласно постоянната съдебна практика в производствата по преюдициални запитвания на основание член 267 ДФЕС Съдът може само да тълкува правото на Съюза в пределите на предоставената на Съюза компетентност (вж. Решение от 5 октомври 2010 г. по дело McB., C-400/10 PPU, Сборник, стр. I-8965, точка 51, както и Определение от 14 декември 2011 г. по дело Boncea и Budan, C-483/11 и C-484/11, точка 32). По-конкретно, член 267 ДФЕС не овластява Съда да се произнася по тълкуването на разпоредби на международното право, които обвързват държавите членки извън пределите на действие на правото на Съюза (Решение от 27 ноември 1973 г. по дело Vandeweghe и др., 130/73, Recueil, стр. 1329, точка 2).

16 В случая делото в главното производство се води по искане за обезщетение, предявено от граждани на една държава членка срещу друга държава членка във връзка с факти, настъпили по време на Втората световна война, тоест преди учредяването на Европейските общности.

17 Запитващата юрисдикция обаче не сочи нито едно обстоятелство, въз основа на което да може да се установи, че Съдът има компетентност ratione materiæ. Тази юрисдикция иска от Съда най-напред да се произнесе по тълкуването на общия принцип на международното право за имунитета на държавите и по тълкуването на споразумението за германския външен дълг, по което Съюзът не е страна, а след това да провери дали предвид това тълкуване правото и действията на две държави членки са съобразени с различните разпоредби на ДЕС, ДФЕС и Хартата.

18 Наистина Съюзът трябва да упражнява своите правомощия при спазване на международното право (вж. по аналогия Решение от 24 ноември 1992 г. по дело Poulsen и Diva Navigation, C-286/90, Recueil, стр. I-6019, точка 9, както и Решение от 21 декември 2011 г. по дело Air Transport Association of America и др., C-366/10, Сборник, стр. I-13755, точка 123). В този смисъл Съдът трябва да прилага международното право и може да се наложи да тълкува някои разпоредби на това право, но само в пределите на компетентността, която държавите членки са предоставили на Съюза.

19 Същевременно нищо не сочи, че разглежданият в главното производство случай би могъл да попада в приложното поле на правото на Съюза, нито съответно в обхвата на норми на международното право, които са от значение за тълкуването на правото на Съюза. Следователно Съдът няма компетентност да тълкува и прилага нормите на международното право, които запитващата юрисдикция намира за приложими в посочения случай.

20 В това отношение обаче Съдът забелязва, че що се отнася до въпроса за тълкуването и прилагането на принципа за имунитета на държавите в производство по искане за обезщетение, предявено от граждани на една държава срещу друга държава във връзка с факти, настъпили по време на Втората световна война, двете заинтересовани държави членки са се обърнали към Международния съд, без да оспорват компетентността му. Международният съд е приел, че е компетентен, и е постановил решение по делото на 3 февруари 2012 г.

21 От всичко изложено следва, че Съдът явно няма компетентност ratione materiæ да отговори на преюдициалните въпроси.

22 Дори да се допусне, че Съюзът би могъл да тълкува нормите на международното право, които посочва запитващата юрисдикция, съгласно член 28 от Виенската конвенция за правото на договорите, който обвързва институциите на Съюза и е част от правния ред на Съюза като

норма на международния обичай (вж. по аналогия Решение от 25 февруари 2010 г. по дело Brita, C-386/08, Сборник, стр. I-1289, точка 42), ако от съответния договор не личи друго намерение, разпоредбите на този договор не обвързват договарящите се държави по отношение на действие или факт отпреди датата на влизането на договора в сила.

23 От Договорите обаче не личи такова друго намерение, въз основа на което да може да се приеме, че компетентността на Съюза се отнася и до факти като обсъжданите в главното производство, настъпили преди неговото учредяване.

24 Оттук следва, че Съдът явно няма компетентност ratione temporis да отговори на преюдициалните въпроси.

25 Що се отнася в частност до разпоредбите на Хартата, чието тълкуване е поискала запитващата юрисдикция, достатъчно е да се напомни, че съгласно член 51, параграф 1 от Хартата разпоредбите на същата се отнасят за държавите членки единствено когато те прилагат правото на Съюза. Освен това съгласно параграф 2 от този член Хартата не разширява приложното поле на правото на Съюза извън областите на компетентност на Съюза, не създава нови правомощия или задачи за Съюза, нито променя правомощията и задачите, определени в Договорите. В този смисъл Съдът трябва да тълкува правото на Съюза с оглед на Хартата в пределите на предоставената на Съюза компетентност (Решение от 15 ноември 2011 г. по дело Dereci и др., C-256/11, Сборник, стр. I-11315, точка 71 и цитираната съдебна практика).

26 Тъй като обаче разглежданият в главното производство случай не попада в приложното поле на правото на Съюза и съответно Съдът няма компетентност, посочените разпоредби на Хартата сами по себе си не биха могли да учредяват нова компетентност.

27 При това положение следва да се констатира, че Съдът явно няма компетентност да се произнесе по преюдициалното запитване, отправено от Tribunale ordinario di Brescia.

По съдебните разноски

28 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (трети състав) определи:

Съдът на Европейския съюз явно няма компетентност да се произнесе по преюдициалното запитване, отправено от Tribunale ordinario di Brescia (Италия).

Подписи